

Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ

<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/index>

Wat Wang Tawan Tok Nakhon Si Thammarat, Thailand

pp. 318-333

บทความวิจัย

ความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ ตำบลป่าไร่
อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี*
SUCCESS IN ORGANIC FARMING IN PA RAI SUBDISTRICT,
MAE LAN DISTRICT, PATTANI PROVINCE

สุพัตรา รุ่งรัตน์¹, ซุลฟีกอร์ มาโซ¹, ยุทธนา กาเด็ม¹, กมลวรรณ ชนะกุล¹, นูรีดา มะแซ¹Supattra Rungrut¹, Sulfikor Maso¹, Yutthana Kadem¹, Kamonwan chanakul¹, Nurida Masae¹¹มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา¹Yala Rajabhat University, Thailand¹Corresponding author E-mail: supattra.i@yru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิธีการดำเนินงาน กระบวนการ ขั้นตอน การทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผล ต่อความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี ศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ กลุ่มเกษตรกรเกษตรอินทรีย์ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานีจำนวน 10 คนและ หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมกลุ่มเกษตร อินทรีย์ ได้แก่ เกษตรอำเภอแม่ลาน มูลนิธิปิดทองหลังพระ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี พัฒนาชุมชนอำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานีจำนวน 10 คน โดยคัดเลือกด้วยวิธีเจาะจง รวม ทั้งสิ้น 20 คน พบว่า ขั้นตอนกระบวนการ การดำเนินงานเกษตรอินทรีย์มีการเริ่มต้นด้วย การศึกษาเรียนรู้ด้วยมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ แล้วมาประชุมหาแนวปฏิบัติในการทำเกษตร อินทรีย์ที่สอดคล้องกับพื้นที่ โดยให้สมาชิกกลุ่มดำเนินการภายใต้การควบคุมของกลุ่มให้เป็นไป ตามแนวปฏิบัติ ที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัดและมีการตรวจสอบจากกรรมการกลุ่มอย่าง สม่ำเสมอเพื่อรับรองผลผลิตของสมาชิกตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ นอกจากนี้ยังพบว่า ความสำเร็จในการดำเนินงานเกษตรอินทรีย์ในตำบลป่าไร่ มาจากการมีภาวะผู้นำของกรรมการ

* Received 13 July 2022; Revised 20 December 2022; Accepted 24 December 2022

กลุ่ม การมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่มที่มีเอกภาพ การมีองค์ความรู้ในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ การทำเกษตรอินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพภายใต้กลไกการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและชุมชนในพื้นที่ การมีองค์ความรู้ในการผลิตและใช้ปุ๋ยชีวภาพ และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ข้อเสนอแนะพบว่า ควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการประหยัดต้นทุนการผลิตและการเพิ่มคุณภาพสินค้า

คำสำคัญ: ความสำเร็จ, เกษตรอินทรีย์, ตำบลป่าไร่

Abstract

The objectives of this research article were to study the methods of operation, processes, procedures and factors affecting the success of organic farming in Pa Rai Sub-district, Mae Lan District, Pattani Province. This research was qualitative study with interviewing 10 organic farmers from Pa Rai Sub-district, Mae Lan District, Pattani Province and 10 people from the involved sectors in the promotion of the organic agriculture group such as Mae Lan District Agricultural Extension Office, Pid Thong Lang Phra Foundation, Pattani Provincial Administrative Organization, and Community Development Office of Mae Lan selected by a specific method. The study found that the process of organic farming operations began with a study of organic farming standards then came to the meeting to find out the practice of organic farming consisted with the area by allowing group members to operate under the control of the group in accordance with the guidelines strictly. It defined and regularly inspected by the group committees to certify the member's produce according to organic agriculture guidelines. It was also found that the success of organic farming in Pa Rai Sub-district came from the leadership of the group committee, participation of directors, group members unity, group management, and water management . The effective organic farming was under the participation mechanism of farmers and local communities knowledge in the production and use of bio-fertilizers and receiving support from outside agencies. The feedback found that the use of modern technology in organic farming should be promoted to save production costs and increase product quality.

Keywords: Success, Organic Farming, Pa Rai Sub-district

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของโลกในปัจจุบัน โดยเฉพาะในสถานการณ์ โควิดส่งผล ต่อประเทศไทยต้องพบกับความท้าทายในสังคมให้ได้อย่างเข้มแข็ง ทำให้ประเทศไทยมีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) เพื่อเตรียมความพร้อมในการวางรากฐานของประเทศ ในระยะยาวให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับ แผนยุทธศาสตร์แห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) (สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, 2565) ซึ่งเป็นแผนหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals-SDGs) รวมถึงการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ Thailand 4.0 (สำนักโฆษกสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2565) และได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับเครือข่าย ระดับภาค และระดับประเทศในทุกๆ ขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” การพัฒนาเศรษฐกิจในภาคการเกษตรของไทย จำเป็นต้องพัฒนาให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองและมีภูมิคุ้มกันโดยให้ความสำคัญกับการทำเกษตรอินทรีย์เป็นแนวทางในการผลิตอาหารที่มีความปลอดภัย โดยผู้ที่เกี่ยวข้องทั้ง ผู้ผลิต ผู้บริโภค รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน ซึ่งมีความสอดคล้องกับกระแสสังคมในปัจจุบัน รัฐบาลให้ความสำคัญโดยมีกรณีผลักดัน โดยมอบหมาย ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานหลัก ให้มีการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2564 เพื่อเป็นกรอบในการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย (กรีนเนท, 2557)

เกษตรอินทรีย์ เป็นการเกษตรที่ใช้หลักการพึ่งพิงความสมดุลตามธรรมชาติอย่างเป็นองค์รวม เพื่อสร้างสรรค์ให้เกิดระบบนิเวศการเกษตรที่ยั่งยืน สามารถให้ผลผลิตที่ดีในสภาพสิ่งแวดล้อมที่ได้รับ การอนุรักษ์และฟื้นฟูอย่างต่อเนื่องยั่งยืนผสมผสานระบบการเกษตรทุกระบบที่ส่งเสริมและปรับปรุงสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจเพื่อผลิตอาหารและปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีพที่มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ทั้งนี้ โดยใช้หลักการสร้างความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศเกษตรให้เกิดการผสมผสานเกื้อกูลกันและกันอย่างเป็นองค์รวม (นุริยา ขอเต๊ะ, 2565) มีการหมุนเวียนใช้ทรัพยากรในไร่นาให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอกระบบนิเวศที่เป็นไปตามหลักการอินทรีย์ และใช้ปัจจัยการผลิตที่เป็นชีวภัณฑ์และสารอินทรีย์ที่ได้จากสิ่งมีชีวิต รวมทั้งสารอินทรีย์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติปฏิเสศการใช้ปัจจัยที่เป็นสารเคมีสังเคราะห์รวมทั้ง พันธุ์ที่ผ่านการปรับเปลี่ยนทางพันธุกรรม ปัจจุบันพืชผลทางการเกษตรอินทรีย์ของไทยเริ่มเป็นที่ยอมรับในตลาดโลก พืชที่เกษตรกรนิยมปลูกมากที่สุด คือ ข้าว ผลผลิตที่ได้ร้อยละ 96.0 ส่งออกสู่ตลาดต่างประเทศ ส่วนข้าวอินทรีย์ที่มีชื่อเสียงของไทย คือ ข้าวหอมมะลิ และผลผลิตอื่น ๆ รองลงมาคือ พืชไร่และผักผลไม้ สำหรับตลาดส่งออกหลักสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทย คือสหภาพยุโรป รองลงมาคือ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสิงคโปร์ ผลผลิตที่มากที่สุด คือ ข้าว โดยเฉพาะหอมมะลิ ซึ่งได้รับการรับรองมาตรฐานจากหลายองค์กร

ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเกษตร ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ได้รับการรับรองจาก สำนักมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) ที่สามารถรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้ 5 ระบบ ได้แก่ IFORM EU สวิตเซอร์แลนด์ แคนาดา และ USDA Organic (สหรัฐฯ) องค์กรการระหว่างประเทศอีกหลายหน่วยงาน เช่น หน่วยงานตรวจสอบผลิตภัณฑ์ Bioagricert ประเทศอิตาลี สำนักมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ Ecocert ประเทศฝรั่งเศส และหน่วยงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ BSC ประเทศเยอรมัน เป็นต้น (สำนักมาตรฐานเกษตรอินทรีย์, 2557)

เกษตรอินทรีย์ให้ความสำคัญกับเกษตรกรผู้ผลิตและชุมชนท้องถิ่น เกษตรอินทรีย์มุ่งหวังสร้างความมั่นคงในการทำการเกษตรสำหรับเกษตรกร ตลอดจนอนุรักษ์และฟื้นฟูวิถีชีวิตของชุมชนเกษตรกรรม วิธีการผลิตของเกษตรอินทรีย์ เป็นวิธีการผลิตที่เกษตรกร ซึ่งเป็นการเรียนรู้ในการตัดแปลงการผลิตของตน ให้เข้ากับวิถีธรรมชาติ อาศัยกลไกธรรมชาติเพื่อทำการเกษตร จึงเป็นวิธีการผลิตเกษตรอินทรีย์จึงเป็นวิถีแห่งการเคารพและพึงพิงธรรมชาติ (สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร(องค์การมหาชน), 2565) ซึ่งสอดคล้องกลมกลืนกับวิถีชีวิตของชุมชนเกษตรพื้นบ้าน ของสังคมไทยในขณะเดียวกัน เกษตรอินทรีย์ไม่ได้เป็นการผลิตเพื่อการค้า เพราะครอบครัวเกษตรกรส่วนใหญ่ มีความจำเป็นต้องที่จะต้องพึ่งพาการจำหน่ายผลผลิต เป็นรายได้ในการดำรงชีพ การเกษตรอินทรีย์เป็นการส่งเสริมการทำการตลาดผลผลิตเกษตรอินทรีย์ ทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ และระหว่างประเทศ ขบวนการเกษตรอินทรีย์ได้พยายามพัฒนามาตรฐานการผลิตและระบบการตรวจสอบรับรอง ที่สร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคได้ว่า ทุกขั้นตอนของการผลิต แปรรูป และการจัดการนั้นเป็นการทำงานที่พยายามอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ตลอดจนรักษาคุณภาพของผลผลิตให้เป็นธรรมชาติเดิมมากที่สุดเกษตรอินทรีย์ จึงมุ่งเน้นการทำเกษตร ที่อนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม เป็นแนวทางปฏิบัติในการทำเกษตรอินทรีย์ จึงเน้นการผลิตความสอดคล้องกับ วิถีธรรมชาติ โดยการประยุกต์ปรับใช้กลไกนิเวศธรรมชาติสำหรับการทำเกษตร (กรีนเนท, 2557) เกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี เป็นการทำการเกษตรที่มีความเข้มแข็ง ที่เกิดขึ้นจากเกษตรกรในพื้นที่ที่ต้องการแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร จนสามารถคืนผืนนากลับมาใหม่ได้ โดยการทำนาแบบทฤษฎีใหม่แบบเกษตรอินทรีย์ และอีกทางหนึ่ง มีการทำเกษตรกรรมแบบครบวงจร ซึ่งเป็นการทำเกษตรอินทรีย์ ซึ่งมีการส่งเสริมและให้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐทั้งเกษตรจังหวัด พัฒนาที่ดิน สถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระ และประชาชนชาวบ้านจนทำให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ มาทำการเกษตรในแนวทฤษฎีใหม่ แบบเกษตรเชิงประณีต ทำให้เกิดการพัฒนาขึ้น ซึ่งทำให้เกษตรกรได้ผลผลิตมากขึ้น และมีการทำการตลาดของเกษตรกรทำให้ไม่ถูกเอาเปรียบ

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี (สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี, 2565) มีบทบาทสำคัญ ในการกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยเฉพาะภาคการเกษตรที่เกษตรกรมีกระบวนการจัดการองค์ความรู้

เทคโนโลยี นวัตกรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่มาสนับสนุนในการผลิตสินค้าทางการเกษตร ภายใต้ การทำ การเกษตรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพา ตนเองได้ ทั้งนี้ในพื้นที่ซึ่งขาดองค์ความรู้ที่เป็นเบื้องหลังความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร อินทรีย์ในตำบลป่าไร่ ที่สามารถนำไปเผยแพร่และปรับใช้กับกลุ่มอื่นๆ เพื่อพัฒนาให้ประสบ ความสำเร็จได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิธีการดำเนินงาน กระบวนการ ขั้นตอน ในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จ การ ดำเนินงานเกษตรกรอินทรีย์ในพื้นที่ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี เพื่อใช้เป็น แนวทางนำไปปรับใช้กับกลุ่มเกษตรกรอื่นๆ ให้มีความเข้มแข็งและมีศักยภาพสามารถพึ่งพา ตนเองได้ ตลอดจนสามารถทำการแข่งขันในตลาดต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการดำเนินงาน กระบวนการ ขั้นตอน การทำเกษตรกรอินทรีย์ในพื้นที่ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำเกษตรกรอินทรีย์ในพื้นที่ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย (Research Design)

เป็นงานวิจัยการศึกษาเฉพาะกรณี ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ กลุ่มเกษตรกรกรเกษตรอินทรีย์ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี และ ประชุมกลุ่มย่อย หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสมาชิกเกษตรกรอินทรีย์ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี ในการค้นหาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานกลุ่มเกษตรกร อินทรีย์ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรกรเกษตรอินทรีย์ ใน พื้นที่ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี จำนวน 10 คน และ หน่วยงานที่มีส่วน เกี่ยวข้องในการส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ ได้แก่ เกษตรอำเภอแม่ลาน มูลนิธิปิดทองหลังพระ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี พัฒนาชุมชนอำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี 10 คน โดย คัดเลือกด้วยวิธีเจาะจง รวมทั้งสิ้น 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จการทำเกษตรกรอินทรีย์ใน พื้นที่ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี ประกอบด้วย การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดย สัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มเกษตรกรกรเกษตรอินทรีย์ ในพื้นที่ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัด ปัตตานี และการประชุมกลุ่มย่อย สมาชิกกลุ่มเกษตรกรกรเกษตรอินทรีย์และหน่วยงานที่มีส่วน

เกี่ยวข้องในการส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในพื้นที่ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี เพื่อศึกษากระบวนการขั้นตอนในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์และค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี และจัดทำเป็นรายงานผลการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ในเนื้อหาจากการสัมภาษณ์เจาะลึกสมาชิกกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในพื้นที่ และการใช้เทคนิคสรุปความประเด็นที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์และหน่วยงานผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน เพื่อนำมาจัดทำข้อสรุปและจัดทำรายงานผลการวิจัย ความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี ต่อไป

ผลการวิจัย

จากการวิจัย ความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี ทำให้ทราบถึง วิธีการดำเนินงาน กระบวนการ ขั้นตอน การมีส่วนร่วมของสมาชิกตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จการทำเกษตรอินทรีย์ ทั้งยังสามารถเป็นแบบในการทำเกษตรอินทรีย์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วิธีการดำเนินงาน กระบวนการ ขั้นตอน การทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี

จากการศึกษาประวัติการก่อตั้งและความเป็นมาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านละโพะ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี พบว่า ความเป็นมาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านละโพะ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี คือ เริ่มต้นจากโครงการ 9101 ซึ่งเป็นโครงการพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงในปี พ.ศ.2559 ซึ่งโครงการนี้ทางอำเภอให้หาพื้นที่ในชุมชนที่เป็นพื้นที่ศูนย์รวมในการทำเกษตร ซึ่งเดิมแต่ก่อนพื้นที่แห่งนี้เคยเป็นโรงเรียนประจำหมู่บ้านมาก่อน แต่เนื่องจากว่าไม่มีเด็กมาเรียนก็ได้ยุบตัวลงและปล่อยเป็นพื้นที่รกร้าง หลังจากนั้น โครงการ 9101 ก็ได้เข้ามา คือหาพื้นที่ ที่เป็นศูนย์รวมของหมู่บ้าน ซึ่งที่ดินแห่งนี้ได้ขึ้นตรงกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี พอได้พื้นที่แล้วและมีโครงการที่ได้จากอำเภอก็เริ่มมีการก่อตั้งเป็นกลุ่ม ซึ่งประจวบเหมาะกับทางอำเภอก็ได้คัดเลือกวิทยุรุ่นในหมู่บ้านเพื่อไปเป็นอาสาสมัครของมูลนิธิปิดทองหลังพระ และมีผู้ดูแลปิดทองหลังพระ ที่ช่วยสนับสนุนในเรื่องของข้อมูล นวัตกรรมต่าง ๆ ในการทำเกษตรแบบครบวงจร และได้จัดตั้งกลุ่มโดยใช้ชื่อว่า ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน และพื้นที่แห่งนี้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็คือ อำเภอแม่ลาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี จะเข้ามาสนับสนุนพื้นที่และด้านข้อมูลการจัดการก็จะได้จากมูลนิธิปิดทองหลังพระ และมีหน่วยงานในภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาบูรณาการ

ร่วมกัน การทำเกษตรอินทรีย์ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี ดำเนินการครั้งแรกพ.ศ. 2560 โดยมีเจ้าหน้าที่จากสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวทางพระราชดำริ มาส่งเสริมการทำเกษตรแบบทฤษฎีใหม่แบบเกษตรอินทรีย์ ทำให้ชาวบ้านหันมาสนใจรวมตัวกันทำเกษตรอินทรีย์โดยครั้งแรกมีจำนวนสมาชิกเพียง 36 ราย และในปี พ.ศ. 2564 เมื่อกิจกรรมต่าง ๆ เริ่มโดดเด่นก็ได้จดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านละโพะ เพื่อให้ครอบคลุมในการทำเกษตรทั้งหมดปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 67 คน

ในการดำเนินงานการทำเกษตรอินทรีย์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านละโพะ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี พบว่ามีวิธีการดำเนินการในการทำเกษตรอินทรีย์ ทั้งหมด 8 กิจกรรมเชื่อมโยงกันโดยมีการแบ่งออกเป็นกลุ่ม ได้แก่ 1) การทำนาโยนแบบเกษตรอินทรีย์ มีจำนวน 10 ครัวเรือน ข้าวที่ปลูกเป็นข้าวเล็บนก เป็นข้าวพื้นถิ่นที่ขึ้นชื่อและได้รับความนิยมในพื้นที่ และเป็นข้าวที่ทนต่อสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นการทำเกษตรแบบใหม่แบบประณีต มีการจดบันทึกข้อมูลต่างๆ ปริมาณต้นกล้าที่ใช้ปลูก รวมถึงผลผลิตที่ได้ ในแต่ละปี 2) กลุ่มปลูกผักอินทรีย์ มีสมาชิกทั้งหมด 23 คน ใช้พื้นที่ของอาคารอเนกประสงค์ที่จัดตั้งกลุ่มเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี โดยมีการแบ่งพื้นที่ให้กับสมาชิกคนละ 3 ไร่ในการปลูกผักโดยผักที่ปลูก โดยใช้วิธีการปลูกผักแบบอินทรีย์และเกษตรประณีตเริ่มต้นตั้งแต่วิธีการเตรียมพื้นที่เตรียมดิน การคัดเลือกเมล็ด การหยอดเมล็ด การแยกธาตุเพาะรวมถึงปุ๋ยที่ใส่ เพื่อลดต้นทุนในการผลิต ชนิดผักที่ปลูก ได้แก่ ผักบุ้ง ผักกวางตุ้ง ผักคะน้า มะเขือเทศสีดา ผักสลัดและผักกาดขาว ซึ่งเป็นที่นิยมในการบริโภคเป็นการปลูกแบบอินทรีย์โดยไม่ใช้สารเคมีและมีการตรวจสอบมาตรฐาน ก่อนส่งไปจำหน่ายเพื่อเป็นการประกันคุณภาพของผักที่ได้จากกลุ่มเกษตรอินทรีย์โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบในการตรวจคือเกษตรอำเภอแม่ลาน ดูแลเก็บผลผลิตทุกวันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ โดยตลาดที่ตรงจะเป็นสถานที่ราชการโรงพยาบาลและตามอาคารที่ได้สั่งซื้อเข้ามาในแต่ละวัน 3) กลุ่มเลี้ยงไก่ไข่พื้นบ้าน มีสมาชิกทั้งหมด 5 คน ดำเนินกิจกรรมโดยการเลี้ยงไก่ไข่แบบอินทรีย์ไม่ใช้สารเคมีไม่ใช้สารกระตุ้นเร่งให้ไก่ออกไข่โดยจะใช้อาหารชีวภาพหรืออาหารที่ได้จากธรรมชาติ ในส่วนของการตลาดจะมีพ่อค้ามารับซื้อไก่พื้นบ้านที่อเนกประสงค์ที่จัดตั้งกลุ่มเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี 4) กลุ่มเลี้ยงปลาซึ่งกลุ่มเลี้ยงปลามีการเลี้ยงปลาน้ำจืด คือ ปลานิล ปลาตะเพียนอาหารที่ให้ได้แก่อาหารเม็ดใบไม้และผักต่างๆที่หาได้บริเวณพื้นอาคารอเนกประสงค์ที่จัดตั้งกลุ่มเกษตรอินทรีย์ เพื่อลดต้นทุนในการซื้ออาหาร ในส่วนของด้านตลาดนั้นจะมีพ่อค้ามารับซื้อที่ศูนย์เกษตรอินทรีย์ 5) กลุ่มทำปุ๋ยหมักมีสมาชิกทั้งหมด 5 คนในส่วนของทำปุ๋ยหมักนั้นทางกลุ่มเกษตรอินทรีย์จะใช้เศษผักและหอยเชอรี่ ที่มีอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมากซึ่งเป็นศัตรูพืชทำลายนาข้าว ให้เกิดประโยชน์และเป็นการต่อยอดในการใช้ทรัพยากรให้เกิดมูลค่า โดยการทำปุ๋ยหมักเพื่อใช้ภายในกลุ่มในการปลูกผักอินทรีย์การทำเกษตรนาโยน เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการซื้อปุ๋ยของเกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์ 6) กลุ่มรถไถ มีสมาชิก 67 คน

โดยกลุ่มรถไฟจะเป็นเพียงกลุ่มเดียวที่เก็บเงินสมาชิก โดยครั้งแรกในการสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มรถไฟนั้น ต้องเสียค่าสมัครจำนวน 100 บาทในส่วนของรถไฟนั้นสมาชิกสามารถเช่ารถไฟในราคา 700 บาทต่อ 1 แปลงซึ่งมีราคาถูกกว่าการเช่ารถไฟปกติ หากไม่ได้เป็นสมาชิกจะต้องเสียค่าเช่ารถไฟในการไถนาเป็นราคา 1,200 บาท โดยหัก 10% ในการเช่ารถไฟแต่ละครั้งเป็นค่าบำรุงรักษา และสมาชิกจะได้รับเงินปันผลในแต่ละปี กลุ่มรถไฟนี้มีไว้เพื่อช่วยลดต้นทุนในการไถนาทำ เป็นหลัก 7) กลุ่มเกษตรกรรอบบ้าน มีสมาชิกทั้งหมด 67 คนซึ่งเป็นการทำเกษตรแบบอินทรีย์ไม่ใช้สารเคมีโดยเป็นการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ โดยหลักแล้วจะใช้บริโภคภายในครัวเรือนหากเหลือจากบริโภคภายในครัวเรือนแล้วสามารถนำส่วนที่เหลือมาส่งที่ศูนย์การเกษตรอินทรีย์ได้เพื่อจำหน่ายต่อไปเป็นรายได้เสริมอีกทางหนึ่ง 8) กลุ่มโรงสีข้าว เป็นกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานีสับสนุนเงินทำโรงสีขนาดกลางเพื่อเป็นการต่อยอดจากการทำเกษตรอินทรีย์นาโยงโดยมุ่งเน้นให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรนาโยงมีโรงสีข้าวสามารถสีข้าวได้ในราคาที่ถูกลงและมีมาตรฐานสามารถต่อยอดสินค้าและเพิ่มมูลค่าสินค้าข้าวเส้นบงกได้ ซึ่งในส่วนของแกที่เหลือจากการสีข้าวยังมาต่อ ให้กับกลุ่มทำปุ๋ยหมักอีกด้วย โดยมีขั้นตอนกระบวนการ การดำเนินงานเกษตรอินทรีย์ ซึ่งมีการเริ่มต้นด้วยการศึกษาเรียนรู้แนวปฏิบัติหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานทั่วไป ด้วยมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่กำหนดโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เชิงอินทรีย์ แล้วมาประชุมกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ ที่มีความต้องการเข้าร่วมดำเนินงานผลิตเกษตรอินทรีย์ ทั้งยังหาแนวปฏิบัติในการทำเกษตรอินทรีย์ที่สอดคล้องกับพื้นที่ด้วย โดยมีข้อตกลงให้สมาชิกกลุ่มดำเนินการภายใต้การควบคุมของกรรมการกลุ่มที่รับผิดชอบให้เป็นไปตามแนวปฏิบัติ ที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัดและมีการตรวจสอบจากกรรมการกลุ่มอย่างสม่ำเสมอเพื่อรับรองผลผลิตของสมาชิกตามแนวทางเกษตรอินทรีย์

กระบวนการการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์พื้นที่ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี ได้แก่กลุ่มปลูกผักอินทรีย์ กลุ่มเลี้ยงปลา กลุ่มโรงสีข้าว จะเป็นการทำกิจกรรมอยู่ในบริเวณกลุ่มเกษตรอินทรีย์ในบริเวณอาคารอเนกประสงค์กลุ่มเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี เพื่อให้ง่ายต่อการควบคุมคุณภาพของผลผลิต ในส่วนของด้านการตลาดนั้นเป็นการตลาดในรูปแบบพันธมิตร ตลาดส่วนใหญ่ของ เกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี จะอยู่ที่ โรงพยาบาลปัตตานี โรงพยาบาลอำเภอแม่ลาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานีและเทศบาลเมืองปัตตานี และอีกช่องทางที่กำลังได้รับความนิยมก็คือการโทรสั่งโดยตรงกับเกษตรกรเนื่องจากว่าผลผลิตของเกษตรกรมีน้อยกว่าความต้องการของตลาดทำให้มีความจำเป็นที่ผู้บริโภคจะต้องสั่งจองล่วงหน้ากับทางเกษตรกรผู้ทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลานจังหวัดปัตตานี โดยสินค้าที่ได้รับความนิยมในการสั่งซื้อคือ ผักกลุ่มปลูกผักอินทรีย์ และไข่ไก่ ในส่วนของรายได้ของกลุ่มเกษตรอินทรีย์ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี พบว่าราคาของผัก

ที่ปลูกโดยการปลูกแบบเกษตรอินทรีย์เกษตรประณีตทำให้ราคาของผักมีราคาสูงกว่าท้องตลาด โดยรายได้ทั้งหมดจากการขายสินค้าของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในพื้นที่ตำบลแม่ลานนั้นจะถูกหัก 10% เพื่อเป็นการดำเนินการบริหารจัดการในกลุ่มและจะมีการจ่ายเงินปันผลให้กับสมาชิกในแต่ละปีขึ้นอยู่กับผลกำไรในแต่ละปีซึ่งสมาชิกมีสามารถทำเรื่องกู้เงินเพื่อใช้เป็นทุนในการทำเกษตรอินทรีย์ต่อ

นอกจากนี้ผลจากการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ที่ผ่านมา กลุ่มเกษตรกรได้นำองค์ความรู้ แนวทฤษฎีใหม่เกษตรอินทรีย์ แบบเกษตรประณีตมาใช้ในการทำเกษตรอินทรีย์ทำให้การทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี คือ การทำเกษตรกรพึ่งพาตนเองได้ มีความมั่นคงและภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม รวมทั้งพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบธุรกิจเกษตร บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อเนื่องเน้นการขยายผลทางการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเสริมสร้างความภาคภูมิใจและความมั่นคงในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ด้วยการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคการเกษตร สร้างระบบสวัสดิการและดำเนินการปรับโครงสร้างหนี้สินให้กับเกษตรกร ส่งเสริมการทำเกษตรกรรมยั่งยืนให้เห็นผลในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะการทำเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ และเกษตรอินทรีย์ซึ่งจะช่วยเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้ของเกษตรกรสู่เกษตรกรมืออาชีพให้สามารถบริหารจัดการเกษตรแบบครบวงจรตั้งแต่การผลิต แปรรูป และการตลาด ตลอดจนสร้างการรวมกลุ่มเกษตรกรให้เข้มแข็งและสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายของเกษตรกร และสถาบันเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

- ขยายผลการทำการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- เสริมสร้างความภาคภูมิใจและความมั่นคงในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม
- ส่งเสริมการทำเกษตรกรรมยั่งยืนให้เห็นผลในทางปฏิบัติ
- พัฒนาองค์ความรู้ของเกษตรกรสู่เกษตรกรมืออาชีพ
- สร้างความเข้มแข็งและเชื่อมโยงเครือข่ายของเกษตรกร และสถาบันเกษตรกร

เกษตรกร

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี

2.1 ภาวะความเป็นผู้นำของคณะกรรมการเกษตรอินทรีย์ ฝ่ายต่างๆกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆของกลุ่มได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดกับกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ รวมทั้งผู้นำกลุ่มมีความตั้งใจในการทำงาน และดำเนินการตามแผนในการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์โดยทุกคนล้วนทำงานแบบเอาใจเข้ามาใส่ใจเรา ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการประชุมทุกครั้ง

และในการประชุมแต่ละครั้งจะมีการสอบถามถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับสมาชิก และร่วมกันหาแนวทางแก้ปัญหา ตามทักษะความสามารถของคณะกรรมการและสมาชิก รวมทั้งการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันแก้ไขปัญหาและถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิก โดยใช้หลัก ธรรมาภิบาล 6 ประการ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคมและหลักความคุ้มค่าจนเป็นที่ยอมรับ นับว่าผู้นำและคณะกรรมการมีวิสัยทัศน์ในการนำกลุ่มประสบความสำเร็จ

2.2 การมีส่วนร่วมของสมาชิกและคณะกรรมการเกษตรกรอินทรีย์ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขไป ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม โดยมีการประชุมกลุ่มเดือนละ 1 ครั้งการร่วมกันคิด เพื่อร่วมกันหาแนวทางการแก้ไขปัญหารวมถึงสมาชิกทุกคนสามารถเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหารวมถึงมีการให้สมาชิกร่วมกันตัดสินใจในการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ภายในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กลุ่มต้องการ พบว่ากระบวนการการมีส่วนร่วมภายในกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ส่งผลให้เกิดผลผลิตที่ได้มีคุณภาพ ได้รับการยอมรับทั้งคนในพื้นที่และนอกพื้นที่ สามารถเป็นศูนย์เรียนรู้สำหรับผู้คนสนใจ มีรายเพิ่มขึ้น นอกจากนี้กลุ่มได้มีการทำปุ๋ยใช้เอง ทำให้สามารถลดต้นทุนในการซื้อปุ๋ยเพื่อใช้ในปลูกพืชต่าง ๆ ซึ่งทุกฝ่ายได้หน้าที่ในส่วนที่ตัวเองรับผิดชอบได้เป็นอย่างดี ซึ่งเกษตรกรทุกคนทำด้วยความสมัครใจ ในการทำงานทำให้ผลที่ได้เป็นที่น่าพอใจและเป็นที่ยอมรับ

2.3 กระบวนการบริหารจัดการของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี นั้นพบว่า มีองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) มีการรับรู้มุมมองร่วมกัน คือสมาชิกเกษตรกรอินทรีย์ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลานจังหวัดปัตตานี ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกในพื้นที่ตำบลป่าไร่ ได้รับรู้ร่วมกันถึงความ เป็นกลุ่มมีความเข้าใจในสภาพปัญหาาร่วมกัน และมีความต้องการที่จะช่วยเหลือในลักษณะแบบเดียวกัน กล่าวคือปัญหาของสมาชิกก่อนที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกเกษตรกรอินทรีย์ ได้แก่ปัญหาเกี่ยวกับนาร้าง ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ปัญหาการขาดแคลนน้ำจึงทำให้รายได้ไม่เพียงพอ กับรายจ่ายและผลผลิตทางการเกษตรขายได้ราคาต่ำกว่าท้องตลาด หลังจากสมาชิกทุกคนเข้าร่วมกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ ทำให้เกษตรกรในพื้นที่ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลให้เกิดความรู้สึกผูกพันและความรู้สึกอยากดำเนินกิจกรรมของกลุ่มต่อไปและพัฒนาให้กลุ่มเข้มแข็งยิ่งขึ้น 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน พบว่า สมาชิกและคณะกรรมการกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ มองเห็นคุณค่าในการทำเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรแบบทฤษฎีใหม่ และเกษตรแบบประณีต มีจุดมุ่งหมายในอนาคตร่วมกันมีการรับรู้และมีการสร้างความเข้าใจในการทำเกษตรไปในทิศทางเดียวกันทำให้เป้าหมายที่จะดำเนินการในการทำเกษตรอินทรีย์ไปในทิศทางเดียวกันซึ่งช่วยให้เกิดกระบวนการการขับเคลื่อนการทำเกษตรอินทรีย์มีพลังมากยิ่งขึ้น เกิดเป็นเอกภาพ และยังช่วยลดการขัดแย้งอันเกิดจากมุมมองที่

แตกต่างกันของสมาชิก ซึ่งกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ ตำบลป่าไร่อำเภอแม่ลานจังหวัดปัตตานี ได้กำหนดวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นการทำเกษตรอินทรีย์ปลูกผักปลอดสารพิษแบบผสมผสาน 3) การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน คือการที่สมาชิกแต่ละคนร่วมกันดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเพื่อประสานประโยชน์ร่วมกันและความต้องการและความต้องการรวมกันที่มากเพียงพอที่จะดึงดูดสมาชิกให้ร่วมกันขับเคลื่อนกิจกรรมโดยมีจุดมุ่งหมาย มีการกำหนดวัตถุประสงค์ มีการกำหนดเป้าหมายและกระบวนการ เพื่อให้บรรลุจุดหมายที่กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลานจังหวัดปัตตานี ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาความเป็นอยู่ของสมาชิกไว้ดังนี้ 1 ลดต้นทุนในการทำนาและการผลิตผักอินทรีย์ 2 เพิ่มมูลค่าของผลผลิต ให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพและการันตีมาตรฐานผักปลอดสารพิษโดยที่สมาชิกจะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการทำเกษตรอินทรีย์ 4) กระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน คือการที่สมาชิกเกษตรกรอินทรีย์ได้เสริมสร้างกระบวนการการทำงานร่วมกัน โดยใช้จุดแข็งของสมาชิกฝ่ายหนึ่งไปช่วยจุดอ่อนของสมาชิกอีกฝ่ายหนึ่ง จึงเป็นกระบวนการในการประสานผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งเกษตรกรอินทรีย์ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลานจังหวัดปัตตานี ร่วมกันแก้ไขปัญหาาร้าง โดยการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์แบบนาโยน เพื่อลดระยะเวลาและรถปริมาณต้นกล้าในการดำนา สามารถขายข้าวเล็บนกได้ในราคาที่สูงขึ้นไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง 5) ระบบความสัมพันธ์และการสื่อสารเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญในการเชื่อมโยงกันระหว่างสมาชิก นั่นคือ ข้อมูลการสื่อสารระหว่างกันและการ ซึ่งกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ จะใช้ระบบการประชุมกับสมาชิกแบบรวม เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ งบประมาณ ผลผลิตที่ได้ รวมถึงตลอดจนการเลือกตั้งคณะกรรมการ

2.4 ความพร้อมภายในชุมชน พบว่า กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ มีความพร้อมด้านสมาชิก และคณะกรรมการกลุ่ม ความพร้อมด้านพื้นที่การผลิต ความพร้อมด้านการสนับสนุนงบประมาณ และความพร้อมด้านการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เป็นกลไกขับเคลื่อนการดำเนินงานกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ให้ประสบความสำเร็จ ทั้งอาจเป็นเพราะว่าตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ด้านการเกษตรโดยได้รับการผลักดันตามนโยบายการพัฒนาของจังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดปัตตานีในด้านการพัฒนาผลิต ด้านการเกษตรที่มีศักยภาพการตลาด

2.5 การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก โดยกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ ตำบลป่าไร่อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานีได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ เช่นสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ สำนักงานเกษตรจังหวัด กรมการพัฒนาที่ดิน อบจ ปัตตานี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เป็นการดำเนินตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ ด้านการเกษตรของแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งการตอบรับของพื้นที่เป้าหมาย ทำให้การดำเนินงานสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการเกษตรอย่างแท้จริง

2.6 องค์ความรู้และนวัตกรรมที่เป็นปัจจัยต่อความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี มีการบริหารจัดการทรัพยากร การเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ สมดุลและยั่งยืนโดยมีกลยุทธ์การพัฒนา ดังนี้ 1) การบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ ภายใต้กลไกการมีส่วนร่วม เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของเกษตรกร และชุมชนในกระบวนการพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่เดิม พื้นฟูการขุดลอกคูคลอง สนับสนุนให้มีการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในไร่นาและชุมชน 2) การเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินและอนุรักษ์ดิน ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ เรียนรู้เทคนิคการใช้วัตถุชีวทางการเกษตรให้กับเกษตรกรทุกพื้นที่ เพื่อไม่ก่อให้เกิดสารเคมีตกค้างในดินและน้ำ รวมทั้งสนับสนุนการผลิตปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำชีวภาพ และปุ๋ยพืชสด

อภิปรายผล

ความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์พื้นที่ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี พบว่า การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก โดยกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ ตำบลป่าไร่อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานีได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ เช่นสถาบันส่งเสริมและพัฒนา กิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ สำนักงานเกษตรจังหวัด กรมการพัฒนาที่ดิน องค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เป็นการดำเนินการตามกรอบยุทธศาสตร์ การพัฒนาพื้นที่ด้านการเกษตรของแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งการตอบรับของพื้นที่เป้าหมาย ทำให้การดำเนินงานสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการเกษตรอย่างแท้จริง อีกทั้ง ตามที่ งานวิจัยของ สมศักดิ์ ฆาลาโห และคณะ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรกลุ่ม Green Farmer จังหวัดกาฬสินธุ์ จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคมและ หน่วยงานต่างๆ มีความสำคัญในการพัฒนาความเข้มแข็ง ทั้งยังส่งผลต่อความสำเร็จในการ ดำเนินการของกลุ่มอีกด้วย (สมศักดิ์ ฆาลาโห และคณะ, 2562)

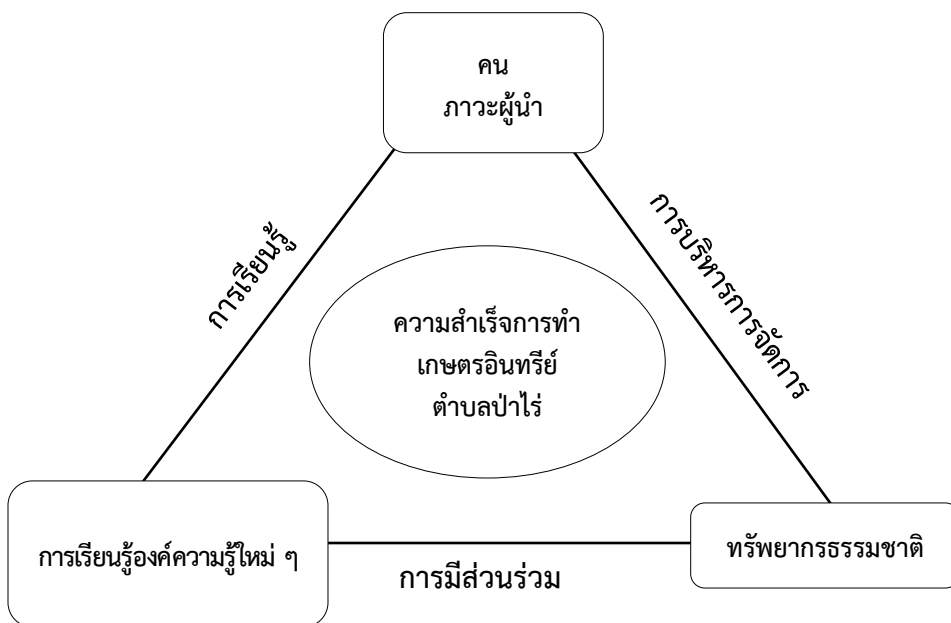
นอกจากนี้ ด้านความพร้อมของชุมชน พบว่า กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ มีความพร้อมด้าน สมาชิก และคณะกรรมการกลุ่ม ความพร้อมด้านพื้นที่การผลิต ความพร้อมด้านการสนับสนุน งบประมาณ และความพร้อมด้านการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เป็นกลไก ขับเคลื่อนการดำเนินงานกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ให้ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าตำบล ป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ด้านการเกษตรโดยได้รับการผลักดัน ตามนโยบายการพัฒนาของจังหวัด ซึ่งทั้งนี้ งานวิจัย ศรีประไพ อุดมละมุล และคณะ ความสำเร็จในการบริหารจัดการของเครือข่ายเกษตรกร : กรณีศึกษาเครือข่ายเกษตรกรสวนทุเรียนโครงการเกษตรแปลงใหญ่ ตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี พบว่า ปัจจัย ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการเครือข่ายเกษตรกรสวนทุเรียนโครงการเกษตรแปลง ใหญ่ประกอบด้วย ภาวะความเป็นผู้นำ การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

และกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มความพร้อมภายในชุมชน และการสนับสนุนจากภายนอก ทั้งในด้านงบประมาณ และวิชาการ (ศรีประไพ อุดมละมุล และคณะ, 2562)

นอกจากนั้น กระบวนการบริหารจัดการของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี นั้นพบว่า มีองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย มีการรับรู้มุมมองร่วมกับการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน กระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน อีกทั้ง ข้อค้นพบในงานวิจัย ศรีประไพ อุดมละมุล และคณะ ได้ศึกษา ความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ชุมชน: กรณีศึกษา ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลยุโป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ซึ่งพบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ชุมชน ตำบลยุโป อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา มาจากสมาชิก และคณะกรรมการกลุ่ม มีจิตอาสา มีความมุ่งมั่น ตั้งใจในการทำงานโดยไม่มีผลตอบแทนในการบริหารงาน โดยให้สมาชิกทุกคนทำงานในอาชีพของตนเองให้เสร็จภารกิจเรียนร้อยก่อนจึงจะมาช่วยเหลือกิจกรรมของกลุ่ม (ศรีประไพ อุดมละมุล และคณะ, 2560)

องค์ความรู้ใหม่

ผลจากการศึกษาครั้งนี้ สรุปได้ว่า ความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี

ภาพที่ 1 โมเดล ความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี

โมเดลความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์ ในพื้นที่ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี จะประกอบไปด้วย การมีภาวะผู้นำของกรรมการกลุ่ม การมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่มที่มีเอกภาพ การมีองค์ความรู้ในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ การทำเกษตรอินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพภายใต้กลไกการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและชุมชนในพื้นที่ การมีองค์ความรู้ในการผลิตและใช้ปุ๋ยชีวภาพ และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์พื้นที่ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี พบว่าองค์ประกอบหลายประการที่ทำให้ประสบความสำเร็จ เช่นการทำเกษตรแบบประณีต เกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตามความต้องการของตลาด มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่ม เพื่อขับเคลื่อนการทำงานของกลุ่ม และยังทำให้ผลผลิตมีคุณภาพตามความต้องการของตลาด มีกิจกรรมในการทำเกษตรอินทรีย์ทั้งหมด 8 กิจกรรม ได้แก่ 1 เกษตรนาโยน 2 กลุ่มปลูกผักอินทรีย์ 3 กลุ่มเลี้ยงไก่ไข่พื้นบ้าน 4 กลุ่มเลี้ยงปลา 5 กลุ่มทำปุ๋ยหมัก 6 กลุ่มรถไถ 7 กลุ่มเกษตรกรรอบบ้าน 8 กลุ่มโรงสีข้าว ซึ่งผลจากการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ที่ผ่านมา กลุ่มเกษตรกรได้นำองค์ความรู้ แนวทฤษฎีใหม่เกษตรอินทรีย์ แบบเกษตรประณีตมาใช้ในการทำเกษตรอินทรีย์ทำให้การทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี มีการพัฒนาขึ้นได้รับความรู้วิชาการ กระบวนการในรูปแบบใหม่ซึ่งทำให้เกษตรกร กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์มีผลผลิตที่เพิ่มมากขึ้น รายได้เพิ่มขึ้นและสามารถเชื่อมโยงผลผลิตสู่ตลาดภายนอกได้โดยการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์แบบผสมผสาน โดยสมาชิกมีการร่วมประชุมหาทางออกร่วมกันรวมถึงศึกษาเรียนรู้สิ่งใหม่ๆทำให้เกิดการปลูกพืชแบบรวมกลุ่มโดยใช้ที่ดินแปลงหนึ่งเป็นศูนย์กลางในการทำโรงเรือนและปลูกผักแบบยกพื้นเพื่อให้ง่ายต่อการดูแลรักษาซึ่งทางกลุ่มสามารถบริหารจัดการตนเองได้ มีผลผลิตที่ดีซึ่ง สามารถส่งออกสู่ตลาดภายนอกและทำการตลาดเอง และผู้บริโภคสามารถติดต่อ กับกลุ่มเกษตรกรโดยตรง ทำให้เกษตรกรไม่โดนเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง เป็นการทำการเกษตรแบบครบวงจรตามหลักวิถี รัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่มุ่งเน้นให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ และพบว่าปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ตำบลป่าไร่อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี พบว่าปัจจัยที่สำคัญได้แก่ ภาวะความเป็นผู้นำของคณะกรรมการ การมีส่วนร่วมของสมาชิกและคณะกรรมการ กระบวนการบริหารจัดการ ความพร้อมภายในชุมชน การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ทั้งนี้พบว่าชุมชนมีองค์ความรู้และนวัตกรรมที่เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนา 1) การบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบภายใต้กลไกการมีส่วนร่วมการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน ข้อเสนอแนะจากการวิจัย 1.ควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการประหยัดต้นทุนการ

ผลิตและการเพิ่มคุณภาพสินค้า 2 ไม่ควรหวังให้เกิดผลเร็วเกินไป ควรให้มีผลลักษณะค่อยเป็นค่อยไป โครงการต้องสอดคล้องกับสภาพสังคมและภูมิประเทศ การพัฒนาโดยอาศัยชาวบ้านแนะนำเสนอสิ่งที่มี ประโยชน์ให้ชาวบ้าน ชาวบ้านจะเป็นผู้ตัดสินใจซึ่งจะทำให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ อย่างสูงสุด 3. ควรส่งเสริมการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินและอนุรักษ์ดิน ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ เรียนรู้เทคนิคการใช้วัสดุดีบทางการเกษตรให้กับเกษตรกรทุกพื้นที่ เพื่อไม่ก่อให้เกิดสารเคมีตกค้างในดินและน้ำ รวมทั้งสนับสนุนการผลิตปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำชีวภาพ และปุ๋ยพืชสด ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบกระบวนการ พัฒนาหมู่บ้านต้นแบบนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ชุมชนละโพะ หมู่ 3 ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี 2. การมีส่วนร่วมของชุมชนใน กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนละโพะ หมู่ 3 ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี

เอกสารอ้างอิง

- กรีนเนท. (2557). สถานการณ์เกษตรอินทรีย์ไทย. เรียกใช้เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <http://www.greenet.or.th/article/organic-farming>
- นุรีฮา ขอเดชะ. (2565). แนวคิดเกษตรอินทรีย์. เรียกใช้เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <https://sites.google.com/site/nuraineekhoda/hom>
- ศรีประไพ อุดมละมุล และคณะ. (2560). ความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ชุมชน: กรณีศึกษา ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลยุโป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา. ใน รายงานการประชุมวิชาการสัมมนาเครือข่ายวิชาการ นักศึกษาพัฒนาชุมชนและสังคมแห่งประเทศไทย (CSD สัมพันธ์)6 - 9 กุมภาพันธ์ 2560 (หน้า 79-86). เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ศรีประไพ อุดมละมุล และคณะ. (2562). ความสำเร็จในการบริหารจัดการของเครือข่ายเกษตรกร : กรณีศึกษา เครือข่ายเกษตรกรสวนทุเรียนโครงการเกษตรแปลงใหญ่ ตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี. ใน รายงานการประชุมวิชาการเครือข่ายนักศึกษาคณาจารย์พัฒนาชุมชนท้องถิ่นและสังคมระดับชาติ (CSD สัมพันธ์) 27 - 30 มกราคม 2562 (หน้า 13-18). ศรีสะเกษ: มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- สมศักดิ์ ฆาลาโท และคณะ. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรกลุ่ม Green Farmer จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 6(1), 145-154.
- สำนักโฆษกสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2565). Thailand 4.0 ขับเคลื่อนอนาคตสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน. เรียกใช้เมื่อ 3 มิถุนายน 2565 จาก <https://spm.thaigov>.

go.th/FILEROOM/spm-

thaigov/DRAWER004/GENERAL/DATA0000/00000368.PDF

สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี. (2565). ถอดบทเรียนงานส่งเสริมการเกษตร. เรียกใช้เมื่อ 1 เมษายน 2565 จาก <http://www.sdoae.doe.go.th/document62/260262/pattani.pdf>

สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. (2565). แผนยุทธศาสตร์แห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 257). เรียกใช้เมื่อ 30 กรกฎาคม 2565 จาก <https://sto.go.th/th/about/policy/20-year-strategic-plan>

สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร(องค์การมหาชน). (2565). เกษตรอินทรีย์ คือ อะไร และทำไมต้องเกษตรอินทรีย์? เรียกใช้เมื่อ 5 เมษายน 2565 จาก https://www.arda.or.th/knowledge_detail.php?id=17

สำนักมาตรฐานเกษตรอินทรีย์. (2557). ระบบเกษตรอินทรีย์ IFOAM. เรียกใช้เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <http://www.nia.or.th/innolinks/page>